

2.12 Kveite

Kathrine Michalsen
kathrine.michalsen@imr.no

Åge Høines
aage.hoines@imr.no

Status og råd

Kveite fiskes over store deler av Nord-Atlanteren, og informasjon om bestandens utbredelse og størrelse kommer fra fiskeriene. Tall fra Fiskeridirektoratet viser at fangsten av kveite levert til mottak nord for 62°N har økt betydelig fra 1997 og frem til i dag (Figur 2.12.1), mens fangstene i sør har vært på et lavt nivå i samme periode (Figur 2.12.2), men også her har det vært en liten økning etter 2003. Økningen i fangstene i nord kan skyldes en økning i bestanden, blant annet som følge av innføringen av rekerist, forbud mot reketråling inne i fjordene eller mulig økt innsats i fiskeriene. Tilsvarende kan de lave fangstene i sør skyldes nedgang i bestanden, økt mennes-

kelig aktivitet inne i fjordene eller redusert innsats i fiskeriene. Havforskningsinstituttet har dessverre ikke gode mål for innsatsen (antall fartøy og garn) i dette fiskeriet.

ICES gir ikke råd på denne bestanden. Både nasjonalt og internasjonalt blir det gjort lite for å skaffe til veie fiskeriuavhengige data for å få bedre kunnskap om bestandsdynamikken. Havforskningsinstituttet har ikke gjennomført egne tokt rettet mot denne arten, men det blir fanget kveite på de ordinære toktene. Kysttoktet, som har gått hver høst siden 1995, gir en tydelig indikasjon på utviklingen til den yngre del av bestanden. Det har vært en økning både når det gjelder utbredelse og antall kveiter frem til 2007 (Figur 2.12.3). Fangstene består hovedsakelig av ungfisk i størrelsesgruppene 45–60 cm. I 2008 viste resultatene fra dette toktet en nedgang både i utbredelse og fangst og var tilbake til et nivå som i 2003. Dette kan skyldes at toktet gikk senere på året enn tidligere og dette kan innvirke på fangsten av kveite, men det kan også være en reell nedgang i forhold til at den kommersielle fangsten har vært for stor. Fangsten i nord var 23 % høyere i 2007 i forhold til året før og hvis denne trenden fortsetter også i kommende år, er det grunn til å være på vakt. Det synes viktig å få på plass beskyttende tiltak for ungfisken for å kunne få en økning i kveitebestanden de nærmeste år.

Kveita er den største beinfisken i våre farvann. Den har grå øyeside og hvit blindside, og det er usikkert hvor stor den kan bli. Det har blitt fanget eksemplarer på 350 kilo og 3,60 m. Tidligere ble de store individene sett på med stor mystikk, de ble ikke brukt til menneskeføde og ble aldri omtalt med sitt rette navn. Forberedelsene til kveitefisket var enkelte steder veldig høytidelig. Selv om mystikken og overtroen ikke gjør seg gjeldende lenger, bør vi heller ikke i dag spise de største individene. Kjøttet er grovt og blir gjerne litt tørt, og på grunn av den høye alderen kan stor kveite samle opp en del miljøgifter, for eksempel PCB. Per i dag er det derfor ikke anbefalt å spise kveite over 40 kilo.

Kveita er stedbunden og gyter ofte innenfor et svært begrenset område. Hunnen kan legge opptil 7 millioner egg som er 3,0–3,5 mm store. Eggene gytes på eller nær bunnen, og stiger oppover i vannsøylen. Klekkingen skjer etter om lag 18 døgn, og larvene er 6,5–7 mm lange. Når kveita

samler seg i gytegrøpene på gytefeltet, er de et lett bytte for fiskerne. Det finnes eksempler på at en garnlenke på tvers av en slik ansamling av kveite kan gjøre uopprettelig skade.

Kveita er svært følsom for beskatning på grunn av sen vekst, høy alder ved kjønnsmodning og ansamling i gytegrøper.

Foruten minstemål og maskeviddebegrensninger, er fiske av kveite med garn, trål og snurrevad forbudt fra 20. desember til 31. mars. Effektive tiltak for å sikre at bestanden kommer opp på et bærekraftig nivå igjen, krever detaljert kunnskap om artens/populasjonenes utbredelse, vandringsmønster, gyteatferd og lignende. Vi vet dessverre svært lite om kveita sin biologi og utbredelse, særlig har gyteatferd og larvedrift vært et mysterium. Til tross for utallige planktontrekk, har kveitelarver bare blitt observert to ganger; i Sørøysundet i Finnmark februar 1994 og i Skagerrak februar 1992.

Atlantisk kveite

Hippoglossus hippoglossus

Andre norske navn: Hellefisk, helle-flyndre, kvitkveite

Familie: Pleuronectidae (flyndrefamilien)

Maksimal størrelse: Hunnene kan bli over 3,5 m lange og veie nærmere

300 kilo. Hannene blir opptil 50 kilo.

Levetid: Opptil 60 år. Hunnene blir betydelig eldre enn hannene.

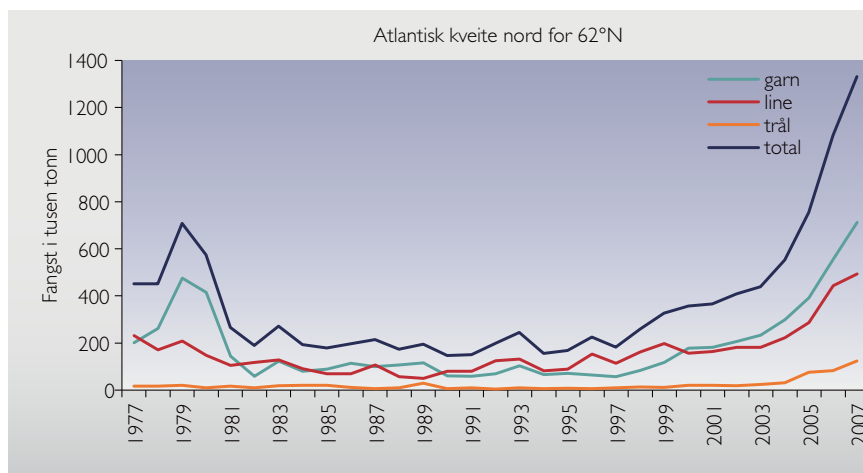
Leveområde: Unge kveiter lever på kysten på relativt grunt vann, store kveiter finnes ute i de store havene. Arten er utbredt på begge sider av Nord-Atlanteren. Den er tallrik utenfor Newfoundland og Labrador, og finnes fra Cape Cod (USA) til nordover vestkysten av Grønland. Videre er kveite utbredt i et belte fra Øst-Grønland og Island over Svalbard til Novaja Semlja. Mot sør finnes den helt ned mot Biscaya.

Gyteområde: I dype groper på fiskebankene langs kysten eller i fjordene på 300–700 m dyp. Kveita har langsom vekst og sein kjønnsmodning. Hannene blir tidligst kjønnsmodne når de er 7 år og ca. 70 cm lange. Hunnfiskene er kjønnsmodne når de er 8–10 år gamle og ca. 125 cm lange.

Gytedid: Gytingen foregår hovedsakelig i desember mars.

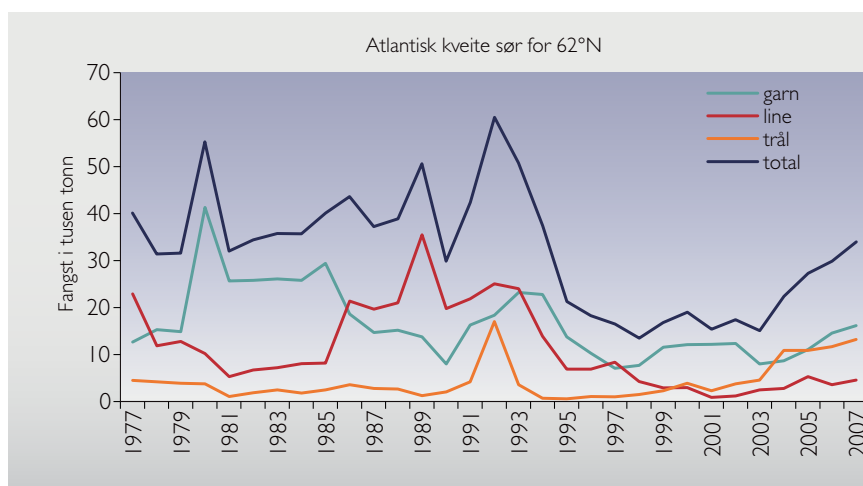
Føde: Kveita er en utpreget rovfish og spiser bunnfisk som brosme, ulke, hyse og torsk, og mer pelagiske arter som, sild, lodde og blekksprut.

Figur 2.12.1

Utvikling av rapportert fangst av atlantisk kveite nord for 62°N basert på sluttседdel-statistikk.

Development reported catch of Atlantic halibut north of 62°N based on salesnote statistics. Labels from top to bottom are gillnet, longline, trawl and total.

Figur 2.12.2

Utvikling av rapportert fangst av atlantisk kveite sør for 62°N basert på sluttседdel-statistikk.

Development reported catch of Atlantic halibut south of 62°N based on salesnote statistics. Labels from top to bottom are gillnet, longline, trawl and total.

Foto: Øystein Paulsen

Fiskeri

Bestandsstørrelsen av kveite er lav i hele Nord-Atlanteren. Fiskeriene er ikke kvote-regulert, og fangst av kveite forekommer stort sett som bifangst i fiske etter andre arter. Mens man tidligere brukte kveitegarn i fiske etter kveite, har flere og flere tatt i bruk breiflabbgarn.

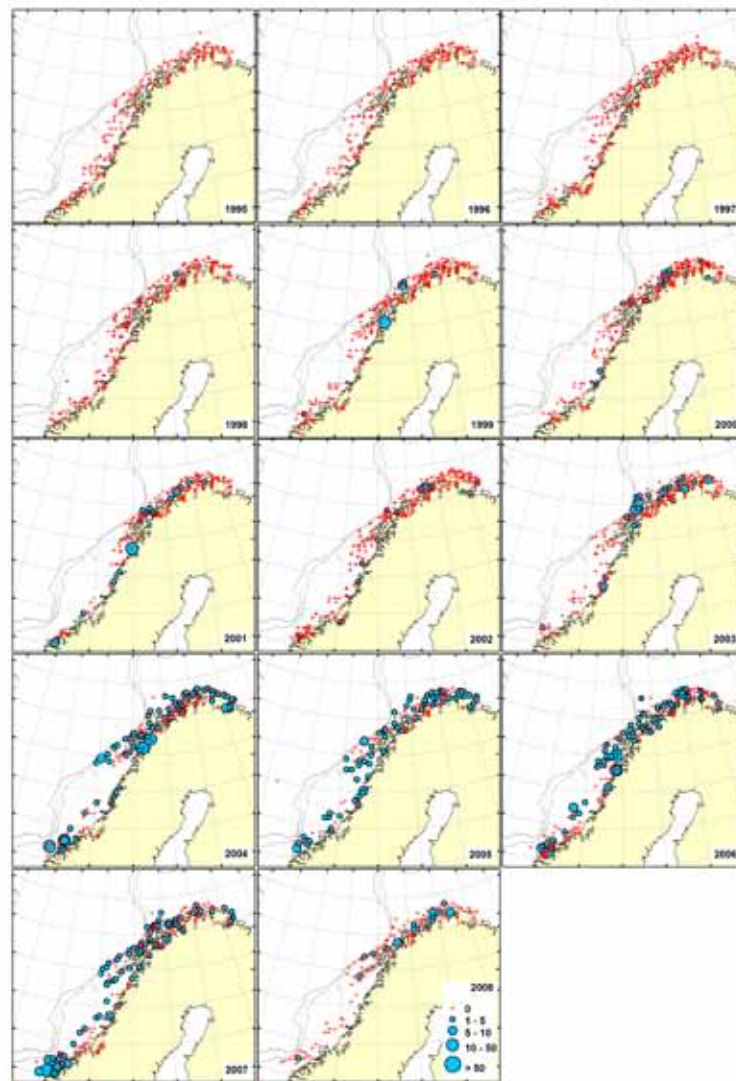
De lave fangstene av kveite sør for 62°N de siste årene gjør at man bør være observant på at kveitebestanden i enkelte fjorder i Sør-Norge kan bestå av et begrenset antall gytemodne individer. Selv om bestanden av kveite nord for 62°N er økende, kan det ikke forventes at bestanden i sør øker tilsvarende. Dette skyldes at det trolig finnes mange stedeagne populasjoner av kveite som vender tilbake til sine gamle gytefelt år etter år.

Forskning

Spørsmålene om kveitas liv er mange, men det har i seinere år vært gjort liten innsats for å få belyst disse. Havforskningsinstituttet har gjort en del begrensede merkeforsøk og i tillegg samlet inn data fra rutinetokt rettet mot andre fiskearter. Frem til 2008 ble all kveite som ble tatt på rutinetokt langs kysten merket, samt at noen fiskere merket og satt ut igjen all under-

måls kveite (<60 cm). Fra disse kveitene ble det også samlet inn genetisk materiale for å undersøke om kveita vandrer tilbake til samme fjord som den ble født i, eller om det skjer genetisk utveksling mellom fjordene langs kysten. I 2008 viste resultatene fra de begrensede merkeforsøkene i nord en økt tendens til vandring av umodne individer sørover. Det samsvarer med resultater fra tidligere merkeforsøk, og kan dermed tyde på at ved økt bestandsnivå i nord kan utvandring til områdene sør for 62°N også øke, og dermed føre til en begrenset tilførsel til bestandene i sør. Om denne innvandrende fisken også vil gyte i disse områdene, er mer uklart. Fra 2008 har Havforskningsinstituttet startet individprøvetaking av kveite på rutinetokt for å få bedre oversikt over bestandsstrukturen, mens den begrensede merkingen gjort av fiskere fortsetter.

Merking av kveite med satellitmerker som registrerer dyp og temperatur hvert 2. minutt, har vist at i gyteperioden går kveita ned til fra 600 til <1000 meters dyp, hvor den oppholder seg flere uker i strekk. I perioden mars-juli er kveita svært aktiv og utfører daglige vertikale vandringer fra 500 meter og nesten opp til overflaten for å finne mat.

Figur 2.12.3

Forekomst av atlantisk kveite på Havforskningsinstituttets kysttokt nord for 62°N i perioden 1995–2008. Fangster per 3 nm (symbolstørrelse lik for alle år).

Development of occurrence of Atlantic halibut in the coastal survey conducted by the Institute of Marine Research north of 62°N in the period 1995–2008. Catches per 3 nm (identical symbol size each year).

Atlantic Halibut

Extensive Atlantic halibut (*Hippoglossus hippoglossus*) fisheries in Norwegian waters have resulted in a drastic reduction in their population size. Despite regulations prohibiting gillnet fisheries for mature specimens on spawning grounds in coastal areas, the stock has not recovered to historical levels. Additionally, unlike Pacific halibut (*Hippoglossus stenolepis*) fisheries, there are few regulations aimed at reducing by-catch of juveniles. The only regulation to protect Atlantic halibut prohibits the marketing

of fish less than 60 cm. Recently the halibut catch in northern Norway has increased, while the opposite trend has been observed in southern Norway. This observation is especially evident along the southwest coast of Norway where fishermen have reported low or nonexistent catches using traditional gillnet and longline gear. Currently, immature Atlantic halibut occur mainly as by-catch in the bottom trawl fishery for Atlantic cod (*Gadus morhua*) and in the coastal gillnet fishery for anglerfish (*Lophius piscatorius*). Due to the general low stock size, Atlantic halibut are

no longer considered a highly valuable commercial species in Norway, and little effort has been dedicated to improve the management of the fishery. However, because of increased gear efficiency in several other fisheries, especially for anglerfish, management regulations are now needed to ensure that Atlantic halibut are not caught as by-catch and the stock is not depleted. To prevent the collapse or to construct effective management plans and strengthen the basis for recovery strategies, basic life history and behaviour information is needed.